

ایجاد مجالس افتابرای فقه حکومت

گفت وگو با آیت الله خلخالی

گفتم رساله تان را جمع کنید! خندید و فرمود: این تکلیف شرعی من است.

مجلس افتا؛ برای پاسخ گویی به فقه حکومت

اولین پایه در همراهی با نظام اسلامی، قصد قربت و پاک کردن نیت است؛ چون اگر چنین نیتی نباشد، ممکن است به انحراف کشیده شویم. اما برای گرم تر شدن ارتباط حوزه با نظام اسلامی، باید به جایگاه اساتید حوزه بها داده شود. مدیران استانی و مدیران حوزه خراسان باید حداقل ماهانه یک جلسه با مدرسان ممتاز حوزه و نیز طلاب جوان خوش فکر داشته باشند. جلسات با مدرسان برگزار شود و حرف هایشان را بزنند و مشکلاتشان را مطرح کنند.

معنای ولایت فقیه، نظارت بر کل امور است. حضرت آقا افکار بسیار بلند و عالی دارد. ایشان در هر موضوعی که سخن می گویند، گویی در آن موضوع کار عمیق کرده اند. من چنین شخصیتی تاکنون ندیده ام. انشاء الله خداوند ایشان را کمک کند. اما پاسخ دادن به نیازهای فقهی حکومت اسلامی، نیازمند ایجاد مجالس افتاء در حوزه های علمیه است؛ این کارها از یک یادونفر بر نمی آید. آقایان مراجع اکثرا چنین مجالسی را دارند؛ اما باید در حوزه های علمیه عده ای انتخاب شوند تا مسائل کلان و موضوعات جدید فقهی به آنان عرضه شود و پاسخ دهند.

و بیش از ۴۰ مجلد، از اول طهارت تا آخر دیات، دریایی از فقه است که باید در آن اجتهاد کنید و احتیاجات مردم را برآورده سازید. مسائل جدیدی که به وجود آمده است را چه کسی باید پاسخ دهد؟ غیر از حوزه های علمیه؟ این حرف برای ما خیلی قیمت داشت؛ هم استقلال می داد تا شخصا کار کنیم و به مردم جواب دهیم، با مردم باشیم و فقه را محل احتیاج مردم بدانیم. کسی از اصول فقه نمی پرسد؛ چون فقط در مدرسه مطرح می شود. ایشان سپس فرمود وقت مطالعه بیشتر هم ندارم؛ به خاطر رساله عملیه و استفتائاتی که مرتب از سوی مردم می آید و جواب می خواهند. پنج شش نفر باید به عنوان مجلس استفتاء بنشینند و سوالات عوام را بفهمند تا پاسخ دهیم! به شوخی

اصول فقه چهار نوعی تورم شده است که مطالب زیادی در آن مطرح می شود؛ اما تأثیر عملی در اجتهاد ندارد. جواهر الکلام در ۵۷ کتاب و بیش از ۴۰ مجلد، از اول طهارت تا آخر دیات، دریایی از فقه است که باید در آن اجتهاد کرد و احتیاجات مردم را برآورد. مسائل جدیدی که به وجود آمده است را چه کسی باید پاسخ دهد؟ غیر از حوزه های علمیه؟

پاسخ دادن به نیازهای فقهی حکومت اسلامی، نیازمند ایجاد مجالس افتاء در حوزه های علمیه است؛ این کارها از یک یا دو نفر بر نمی آید. باید در حوزه های علمیه عده ای انتخاب شوند تا مسائل کلان و موضوعات جدید فقهی به آنان عرضه شود و پاسخ دهند.

آیت الله سید محمد مهدی موسوی خلخالی، در رشت به دنیا آمده است، در نجف تحصیل و تدریس کرده و بیش از نیمی از عمرش را در تهران زیسته است. تدریس خارج فقه و اصول را در حوزه علمیه تهران آغاز کرده است و از سال ۸۵ ساکن مشهدالرضا (ع) است. او امروز تنها خارج اصول را تدریس می کند و گرچه از پیری و ناتوانی برای تدریس بیشتر سخن می گوید، اما این چیزی از شوخ طبعی فقیه ۸۸ ساله نمی کاهد: «ما اصول را گرفتیم و فروع را به دیگران سپردیم!»

تکلیف شرعی و اجتهاد در دریای فقه

ما با آقایان سیستانی، فلسفی، میرزا جواد آقا تبریزی، صدر و... هم دوره بودیم و یک دوره در درس مرحوم آیت الله خویی شرکت کرده بودیم که روزی آقای سیستانی به من گفت: دوره دومی که در درس آقای خویی شرکت می کنیم، برای ماکراری خواهد بود؛ اگر موافقید به ایشان بگوییم اگر زحمتی نیست، با مطالعه بیشتر، مطالب جدیدی را برای تدریس انتخاب کنند تا بیشتر از درس بهره ببریم. من گفتم عین همین فرمایش در دل من هم بود! بنابراین پس از درس و هنگام استراحت آیت الله خویی، خدمت ایشان رسیدم و مطلب را عرض کردم. ایشان فرمود این درسی که برای شما می گویم، گفتنی های سه استاد است؛ مرحوم نائینی، مرحوم آقا ضیاء عراقی و مرحوم آقا شیخ محمد حسین اصفهانی که از مدرسان بزرگ بوده اند

آیت الله خویی و شبهه مخالفت با ولایت فقیه

عهده دار این امر باشد؛ اما می افزاید: فقیه باید این کار را با مشورت انجام دهد، چون یک فرد به تنهایی بر اطلاعات قوای خودی و قوای دشمن آگاه نیست و لازم است با متخصصان امر مشورت کند. همین دلیل، بر سایر امور حکومت نیز قابل انطباق است؛ اگر عهده داری آن شأن، جایز و بلکه واجب است، تصدی بقیه شئون حکومت هم به طریق اولی جایز و واجب است. الان هجده وزارت خانه در دستگاه اجرایی وجود دارد که هر یک شئونی از حکومت را بر عهده دارند که وزارت دفاع، تنها یکی از آن شئون است. اجرای همه این شئون باید تحت نظارت فقیه جامع الشرایط باشد. بنابراین ولایت فقیه، امر بسیار واضحی است.

بعضی افراد تصور می کنند مرحوم آیت الله خویی با ولایت فقیه مخالف بوده است؛ در حالی که چنین نیست! ایشان در کتاب جهاد در «منهاج الصالحین»، از لزوم وجود امام زمان (عج) بحث می کنند. مشهور علما معتقدند که در زمان غیبت امام معصوم، جهاد واجب نیست. اما آیت الله خویی در این کتاب اثبات می کند که آیات شریفه بر جهاد تأکید دارند که البته منوط به داشتن قدرت است. ایشان پس از اثبات جواز جهاد، درباره فرمان دهنده جهاد می گوید: اگر در این باره از صاحب جواهر بپرسیم، خواهد گفت که «ولایت مطلقه فقیه جامع الشرایط». سپس با تأیید نقش ولایت فقیه می گوید: ولایت فقیه باید از باب ولایت حسب